ἐπλέτει τὸ χάρισμα. τὴν γὰρ ξηρανθεῖσαν τοῦ ζωγράφου χεῖρα, τοῦ ἐν τάξει Διὸς τὸν Σωτῆρα γράψαι τολμήσαντος, δι' εὐχῆς ἰάσατο [α]. καὶ Ἐλευθερίῳ τῷ μάρτυρι κληρικόν τινα τῶν ἐκείνου ἐγκαλῶν, οὕτως ἔγραψεν· ἅγιε μάρτυς τοῦ Θεοῦ Ἐλευθέριε ὁ σὸς στρατιώτης ἀτάκτως διανύει τὸν ζῆν· ἢ διόρθου αὐτὸν, ἢ ἐκκόπτειν σε δεῖ. ὁ δὲ κληρικὸς εὐθὺς ἐτελεύτα. καὶ εἰς τὸ θυσιαστήριον νυκτὸς κατελθὼν εὔξασθαι, εἶδέ τι φάσμα δαιμόνιον, ᾧ ἐπιτιμήσας, ἤκουσε κράζοντος· ὡς αὐτοῦ μὲν ζῶντος, ἐνδίδωσιν· ὕστερον δὲ λυμανεῖται πάντως τὴν Ἐκκλησίαν. δείσας δὲ καὶ πολλὰ τὸν Θεὸν ἱκετεύσας, μετὰ μικρὸν [β], οὗτος ἐν ἔτει 471. [γ] τὸ φθαρτὸν ἐναπέθετο σκῆνος.

Τὰ τούτου συγγράμματα.

Ἡ ῥηθεῖσα ἐγκύκλιος ἐπιστολή. Ὑπομνήματα εἰς τὸν προφήτην Δανιήλ. Πολλαὶ ὁμιλίαι [δ]. Κατὰ τῶν τοῦ Κυρίλλου ἀναθεματισμῶν [ε]. Καὶ τὰ ἐν τῇ δε τῇ βίβλῳ ὑπομνήματα. ἃ ἐκ ἄλλου τοῦ ποιήματα ἡγούμεθα, κἂν μὴ τῷ Γενναδίου ὀνόματι καὶ τὸ, Κωνσταντινουπόλεως, προσετέθη. οὐδὲ γὰρ ἄλλος τὶς Γεννάδιος ἐν τοῖς περὶ ἐκκλησιαστικῶν διαλαμβάνουσιν ὑποθέσεων εὕρηται συγγραφεῦσι.

ΓΡΗΓΟΡΙΩι τῷ θεολόγῳ πατρὶς μὲν ἡ Ναζιανζὸς, πατέρες δὲ Γρηγόριος ὁ τῆς Ναζιανζοῦ ἐπίσκοπος, καὶ ἡ ἱερὰ ἐξ ἱερῶν προγόνων Νόννα [ζ]. οὗτος ἔρωτι λόγων κατασχεθεὶς, εἰς τὴν Καισάρειαν ἧκεν· ὅπου οὐ βραχὺ συναθροίσας παιδείας, ἐπὶ τὴν Παλαιστίνην ἔπλει ῥητορικῆς ἐφιέμενος· κἀκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρου ἐφικνεῖται. πλείστην δὲ κἀντεῦθεν τὴν ἐκ τῶν μαθημάτων ἐναποδρεψάμενος ὄνησιν, τὴν μητέρα τῶν λόγων, τὰς Ἀθήνας μεταδιώκει· ἔνθα δὴ ψυχὴ μία μετὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς Βασιλείου γίνεται, δυοῖν δέουσα σωμάτων διάστασιν. εἰς τοσοῦτον δ' ὕψος παιδείας ἐλήλακεν, ὥστε καὶ κοινῇ προτροπῇ τῶν φοιτητῶν καὶ παρακλήσει παιδευτὴν γενέσθαι Ἀθήνησιν. ἐπὶ τὴν πατρίδα δὲ ἐπανιὼν, ὑπὸ μὲν τοῦ ἰδίου πατρὸς πρεσβύτερος, ὑπὸ δὲ τοῦ οὐρανοφάντορος Βασιλείου Σασίμων ἐπίσκοπος χειροτονηθεὶς, τὰ μὲν Σάσιμα κατέλειπε, τὴν δ' ἐπιμέλειαν τῆς ἐν Ναζιανζῷ Ἐκκλησίας ἀνείλετο, εἴξας τῷ ἰδίῳ πατρὶ, δεύτερον ἀνθ' ἑαυτοῦ ἐκεῖνον ποιησαμένῳ. περὶ δὲ τὸ 378 ἔτος [η], ὑπὸ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συστάσης Συνόδου ἐπὶ τὴν Κωνσταντίνου ἄκων διαπέμπεται· ὡς ἂν τὴν ὑπὸ τῶν Ἰουλιανοῦ τε καὶ Οὐάλεντος διωγμῶν ἐκπεπληχυῖαν καὶ μικροῦ δεῖ ἐκλείψασαν τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησίαν ἐπανορθώσας ἐπιῤῥώσειέ τε καὶ ἐπαυξήσειεν. ὃ δὴ τάχιστά τε πεποίηκε, καὶ εἰς πέρας ἤγαγε θαυμασιώτατον. ταύτῃ τοι καὶ παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἡ τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων προεδρία αὐτῷ ἐγχειρίζεται· ἣν δὴ ἡ ἐν ἔτει 381. συγκροτηθεῖσα οἰκουμενικὴ ἐπεκύρωσε Σύνοδος. αὐτὸς δὲ ἐνώπιον τῆς Συνόδου παραιτησάμενος, καὶ εἰς Ἀριανζὸν ἐλθὼν [θ], ταῖς καθ' ἡσυχίαν θειοτέραις ἀναβάσεσιν αὐτὸν ἀνέθετο, καὶ τῶν ἐκ νεωτάτης τῆς ἡλικίας φίλων αὐτῷ μουσῶν μὴ ἐπιλαθόμενος. καὶ γὰρ πολλὰ τῶν ποιημάτων ἐκεῖ στιχουργήσας ἡμῖν κατέλιπεν. ἐν βαθείᾳ δὲ τῇ πολιᾷ, ἔτει μὲν ἀπὸ Χριστοῦ 391, τῆς δ' ἡλικίας αὐτοῦ, 91. [ι] μετατίθεται τὴν ἐπίκηρον τήνδε ζωὴν πρὸς τὴν ἀμείνω καὶ ὑψηλοτέραν κατάστασιν [κ].

Τῶν θεολογικῶν καὶ μελιῤῥύτων αὐτοῦ συγγραμμάτων ἡ κατὰ τὸ 1630. ἐν Παρισ. γενομένη ἔκδοσις τῶν ἄλλων προτιμοτέρα ἔοικεν. εἰ δὲ ἣν ὁ Λουάρδος κατὰ τὸ 1708. ἔτος ἐν Παρισ. συνεσκεύασε, προκύψειέ ποτε, αὕτη πάντως πολλῷ τῶν ἄλλων τελειοτέρα κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐπαγγελίαν [λ].

Τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ

Τὰ ἀμφίβολα.

Ἡ πρὸς Εὐάγριον ἐπιστολὴ περὶ Θεότητος [μ], καὶ ἡ εἰς τὸν Ἰεζεκιὴλ σημασία.

Τὰ Νόθα.

Ἡ μετάφρασις εἰς τὸν Ἐκκλησιαστὴν [ν], καὶ ἡ Τραγῳδία, Χριστὸς πάσχων [ξ].

Τὰ Ἀνέκδοτα.

Ποίημα εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὗ ἡ ἀρχή· ψυχὴ βλέψον ἄνω χθονίων ἐπιλήθεο πάντων. Τρία εἰς Καισάριον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν. Ἄλλο εἰς εὐγενῆ δυσγενῆ. Τετράστιχά τινα. Ποιήματα τέσσαρα [ο]. Λόγοι πολλοὶ ὑπὸ τοῦ Σερρῶν Νικήτα σχολιασθέντες, καὶ τρεῖς ἄνευ σχολίων, καὶ Ποιήματα περὶ τοῦ τὰ ἱερὰ ἀναγινώσκειν βιβλία, καὶ ἕτερα διάφορα, καὶ στίχοι κατὰ ἀλφάβητον, καὶ στίχοι ἀρχιλόχειοι, καὶ ζητήματα καὶ ἀποκρίσεις περὶ Θεοῦ καὶ Τριάδος, καὶ ποιήματα ἡρωϊκά [π].

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Νύσσης ἐπίσκοπος, καὶ τοῦ οὐρανοφάντορος Βασιλείου αὐτάδελφος, τὰς ἱερὰς πρότερον τῷ λαῷ ἀναγινώσκων βίβλους, τὴν ἰδίαν ἔπειτα κατέλειπε τάξιν, καὶ τῇ τῶν ῥητορικῶν παιδευμάτων σπουδῇ ὅλον ἑαυτὸν φέρων παρέδωκεν· ἀλλ' ἀνεκλήθη πάλιν, ταῖς τοῦ θεολόγου Γρηγορίου προτροπαῖς καμφθεὶς καὶ παραινέσεσι [ρ]. καὶ γάμῳ δὲ ὡμίλησε, τὴν θαυμαστὴν Θεοσεβίαν σχὼν σύζυγον· ἧς καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ βίου μετάστασιν καρτερῶς ἤνεγκε καὶ φιλοσόφως [σ]. περὶ δὲ τὸ 472. ἔτος Νυσσαέων ἐπίσκοπος γενόμενος [τ], μετ' οὐ πολὺ διὰ τὸν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ζῆλον τῷ τοῦ Οὐάλεντος ἐπιτάγματι ἐξωσθεὶς, ἐν διαφόροις περιῄει τόποις ταῖς τῶν Ἀρειανῶν ἐπιβουλαῖς οὐ μετρίως κατατρυχόμενος [υ]. ἐν ἔτει δὲ 378, τοῦ Οὐάλεντος τὸν βίον καταλύσαντος, ὑπὸ Γρατιανοῦ τῷ ἑαυτοῦ πάλιν ἐγκαθιδρύεται θρόνῳ [φ]. ὑπὸ δὲ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, ᾗ συμπαρέστη, εἰς Ἀραβίαν μετὰ καὶ ἄλλων ἐπισκόπων πέμπεται τὰς ἐκεῖ ἐπισκεψόμενος Ἐκκλησίας [χ]. ἐλθὼν δὲ καὶ εἰς Ἱεροσόλυμα, εὐλαβῶς μὲν τοὺς ἁγίους προσεκύνησε τόπους, κακῶς δὲ διετέθη, δι' ἃς ἐν Ἱεροσολύμοις ἑώρακε μοχθηρίας. ἔνθεν τοι καὶ τὴν περὶ τῶν ἀπιόντων εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ ἔγραψε φίλον. καὶ ἐν ἔτει μὲν 381. τῇ ἁγίᾳ οἰκουμενικῇ δευτέρᾳ Συνόδῳ τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος δόξαν τῷ θείῳ συμβόλῳ τῆς ἐν Νικαίᾳ πίστεως προστιθεμένῃ, συμπαρὼν, τὸ λεῖπον τῷ ἱερῷ ἀνεπλήρωσε συμβόλῳ [ψ]. ἐν ἔτει δὲ 394. συμπαρῆν ὡσαύτως καὶ τῇ ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει τελεσθείσῃ [ω]. ἀλλ' ἐν τίνι ἔτει μετὰ τοῦτο τὸ τοῦ βίου στάδιον πέρας αὐτῷ εἴληφεν, ἄδηλον.

Ἡ με-

τῆς ἐν Βιέννῃ βιβλιοθ. ἀναγραφέντα ἐκδίδωκεν. ὅπου δὴ καὶ σεσημείωκεν, ὅτι ἐν τῇ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐπιγραφῇ προσθήκη ἐστὶ τὸ, πρὸς τὸν πάπαν Ῥώμης. ταῦτα γὰρ τὰ ῥήματα ἐν τῷ εἰρημ. κώδ. παλαιᾶς χειρὸς πονήματι, οὐ κεῖται. (α) Θεόδωρ. ὁ Ἀναγν. (αὐτ.) καὶ Νικηφ. ὁ Κάλλιστ. (ἐν βιβλ. 15. κεφ. 23.) καὶ ταῦτα προειπόντες· χρεὼν μέντοι εἰδέναι, ὅτι ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος τὸ οὖλον μᾶλλον καὶ ὀλιγότριχον ἀληθέστερόν ἐστιν, ὡς ἐκ τῶν ἱστορούντων διέγνωμεν. σημείωσον δὲ, ὅτι οὐ μικρὸς καὶ τοῦτο τὸ τῆς παλαιότητος δεῖγμα τῶν μὴ γραφόντων, μηδὲ προσκυνούντων τοῦ Σωτῆρος τὴν εἰκόνα ἔλεγχος. (β) Οἱ Αὐτοὶ αὐτ. (γ) Ὁ Καβ. αὐτ. (δ) Γεννάδ. ὁ Μασσιλ. πρεσβύτερ. ἐν κεφ. 90. περὶ ἐκκλησιαστ. συγγραφ. (ε) Ἀποσπασμάτ. τούτων (ὡς φησὶν ὁ Καβ. αὐτ.) ἐξέδωκεν ὁ Φακούνδιος ἐν βιβλ. 2. κεφ. 4. (ζ) Ὁ μὲν Καβ. (ἐν Τόμ. 1. σελ. 247.) περὶ τὰ ἔτη, ἐν οἷς ἡ πρώτη συνέστη οἰκουμεν. Σύνοδ. αὐτὸν γεννηθῆναί φησιν ἐν Ἀριανζῷ χωρίῳ τῇ Ναζιανζῷ γειτνιάζοντι καὶ πατρικῷ ὄντι κτήματι· ὁ δὲ Οὐδῖν. (ἐν Τόμ. 1. σελ. 614.) ἐν ἔτει 318. (η) Ὁ Καβ. καὶ ὁ Οὐδῖν. αὐτ. ὁ δὲ Βαρόν. (παρὰ Φαβρίκ. ἐν τεύχ. 7. σελ. 508.) ἐν ἔτει 380. (θ) Ὁ Γρηγόρ. εἰς τὸν βίον τοῦ Ναζιανζ. ἐξ οὗ καὶ τ' ἄλλα σχεδὸν ἅπαντα ἐλήφθη. (ι) Ὁ Φαβρίκ. αὐτ. (κ) Τῷ μέν γε Ἀπολιναρίῳ, φησὶν ὁ Φιλοστόργ. (παρὰ Σουΐδ. εἰς τὸ Ἀπολινάρ.) τὸ ὑπομνηματικὸν εἶδος τῆς λέξεως μακρῷ ἄριστα εἶχε. Βασίλειος δὲ πανηγυρίσαι λαμπρότατος ἦν. τῷ δέ γε Γρηγορίῳ καὶ παρ' ἀμφοτέροις ἐξεταζομένῳ μείζω βάσιν εἰς συγγραφὴν ἔχειν ὁ λόγος. καὶ ἦν εἰπεῖν Ἀπολιναρίου μὲν ἀδρότερος, Βασιλείου δὲ σταθερώτερος. (λ) Ὅρα τὸν Φαβρίκ. ἐν τεύχ. 7. σελ. 511. (μ) Τοῦ Νύσσης νομίζεται. (ν) Γρηγορ. τοῦ θαυματουρ. ἐστὶ πόνημα, ὃ συνεξεδόθη τοῖς τε ἄλλοις αὐτοῦ συγγράμ. καὶ τοῖς τοῦ Βασιλ. Σελεύκ. καὶ Μακαρ. ἐν Παρισ. κατὰ τὸ 1622. ἔτος. (ξ) Ἀπολιναρ. Λαοδικ. τοῦ γέροντος νομίζεται. ὅρα τὸν Καβ. αὐτ. (ο) Σώζονται ἐν τοῖς Κώδ. τῆς Βοδλεϊαν. Βιβλιοθ. ὡς μαρτυρεῖ ὁ Καβ. αὐτ. (π) Σώζ. παρὰ Γαλλέῳ κατὰ τὴν τοῦ εἰρημ. μαρτυρ. (ρ) Ὅρα τὴν 43. ἐπιστ. τοῦ Ναζιανζ. (σ) Ὅρα τὴν 95. ἐπιστ. τοῦ Αὐτ. (τ) Ὁ Φαβρίκ. ἐν τεύχ. 8. σελ. 144. ὅρα δὲ καὶ τὴν 225, ἢ 385. ἐπιστ. τοῦ μεγ. Βασιλ. (υ) Ὁ Καβ. ἐν Τόμ. 1. σελ. 244. ὅρα δὲ καὶ τὴν 237, ἢ 264. ἐπιστ. τοῦ μεγ. Βασιλ. (φ) Ὁ Φαβρίκ. αὐτ. (χ) Ὅρα τὴν 639. σελ. τοῦ 1. Τόμ. τῶν πρακτικ. τῶν συνόδ. τῆς τοῦ Βιν. ἐκδόσ. (ψ) Νικηφ. ὁ Κάλλιστ. ἐν βιβλ. 12. κεφ. 13. (ω) Ὁ, τε Φαβρίκ. καὶ ὁ Καβ. αὐτ.